

τῆς ἀριστοκρατίας ἐπὶ τῇ προφάσει ὅτι πάντες εἰσὶν ἴσοι, καὶ κατακρίνετε τὴν ὑπὸ τῆς Ἀγγλίας χειραφέτησιν τῶν μαύρων ; »

Ὁ δὲ πατὴρ μου ἀπήντα :

« — Ὅταν ἡ Ἐθνοσυνέλευσις κατήργησε τὴν ἀριστοκρατίαν, ἡ τῶν πολιτῶν μεσαία τάξις, ἦν τοσοῦτον ἀποστρέφασθε, δὲν ἐστρεφεῖτο οὐδὲ φώτων, οὐδὲ τιμιότητος, οὐδ' ἐπιμελείας, οὐδ' ἰσχύος· ἐνῷ ἐὰν δώσετε εἰς τοὺς μαύρους τὴν ἐλευθερίαν θέλουσι μεταχειρισθῇ αὐτὴν πρὸς λεηλασίαν καὶ πυρπόλησιν . . .

« — Ὅπως καὶ οἱ καλοὶ ἐκεῖνοι λευκοὶ πολῖται, οἵτινες ἐλήστευσαν τὰ ἀνάκτορα, κατέσφαξαν τοὺς ἀρχαίους αὐτῶν κυρίους καὶ ἀπεγύμνωσαν τοὺς ἰδιοκτῆτας· ἐντοσούτῳ ταῦτα πάντα ἀποκαλεῖτε ἀναγεννήσιν τοῦ γαλλικοῦ ἔθνους. Ἐ, λοιπὸν, κύριε ! καὶ οἱ μαύροι οἵτινες εἰσὶν ἀδελφοὶ καὶ φίλοι μου, κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ γαλλικοῦ λαοῦ, θέλουσι ληστεύσει, σφάζει, λεηλατήσιν, καὶ τοιουτοτρόπως θέλουσιν ἀναγεννηθῇ· θὰ εὗρουν καὶ αὐτοὶ κανένα μαύρον Βοναπάρτην ὅστις θέλει τοὺς ὀδηγήσιν εἰς τὴν νίκην, καὶ ἐπὶ τέλους θὰ ἀποκτήσουν καὶ αὐτοὶ καὶ Βουλευτήριον καὶ Λογιστήριον. »

Εἰς ταῦτα ὁ πατὴρ μου ἀπήντα δι' ἰσχυρισμῶν οὓς ὁ Κ. Δὲ Καμπᾶς ἀντέκρουε διὰ τῆς αὐτῆς εἰρωνίας, καὶ ὡς σὰς ἔλεγον, ἤθελον πολλάκις προκύψει σοβαρὰί σκηναί, ἐὰν ὁ Κ. Δὲ Καμπᾶς δὲν ἐβόλεπεν ὑπηρετούμενα τὰ συμφέροντά του ἐν τῇ αὐστρᾷ διευθύνσει ἣν ὁ πατὴρ μου εἶχε διοργανίσει ἐν τῇ κατοικίᾳ, καίτοι προσποιούμενος ὅτι ἐβόδιζε συμφώνως πρὸς τὰς ἀρχὰς τῆς Ἀγγλικῆς κυβερνήσεως.

Ἵνα γνωρίσητε τὴν αἰτίαν τῶν συμβεβηκότων ἀπερθέλω παρκατιὸν σὰς ἐκθέσει, πρέπει νὰ ἀναφέρω ὑμῖν καὶ τελευταῖόν τι χαρακτηριστικὸν τοῦ Κ. Δὲ Καμπᾶς.

Ὁ ἀνὴρ οὗτος εἶχεν ὑπάρξει ὡραῖος, κομψοπρεπέστατος καὶ ἐπιζήτητος καθ' ὅλην τοὺς τὴν νεότητά· οἱ ἔρωτες τοῦ εἶχον διεγείρει πολλά σκάνδαλα, πλὴν ποτὲ δὲν παρεδέχετο ὅτι εἰς λευκός, εἰς εὐπατριδὴς, εἰς κύριος, ἡδύνατο ποτὲ νὰ ταπεινωθῇ μέχρι μιᾶς μαύρης, ἥ καὶ κρεολοῦ ὅσον ἐπαγωγὸς καὶ ἂν ἦτον αὐτὴ. Εἶχεν ὅμως πλείστας δούλας ἀμμήτου ὡραιότητος εἰς τὸ εἶδος αὐτῶν, πρὸ πάντων δὲ μίαν κρεολὸν, Χρηστίνην καλουμένην.

Ἡ πρὸς τὰς τοιαύτας ἀδυναμίας ἀποστροφή τοῦ Κ. Δὲ Καμπᾶς τόσον ἦτο κεκορυφωμένη παρ' αὐτῷ ὥστε μὲ τῶν ἡμερῶν ἀπέβαλλε τοῦ οἴκου ἓνα τῶν ἀνεψιῶν του ὡς συνδέσαντα ἀθεμίτους σχέσεις μετὰ τῆς Χρηστίνης, προσενεχθεὶς καὶ πρὸς τὴν τελευταίαν ταύτην μετὰ σκληρότητος ἥτις ἐνεποίησε τρόμον εἰς ἅπαντας τοὺς λοιποὺς δούλους. Τὸ ἐκ τῶν σχέσεων αὐτῶν τεχθὲν τέκνον, ὅπερ ἐκάλεσαν Ἀβιγαίλην, ἦτο χαριέστατον πλάσμα, καὶ ἂν δὲν ὑπῆρχον τὰ ἀνεξάλειπτα ἐκεῖνα χαρακτηριστικὰ τοῦ προσώπου τὰ

μαρτυροῦντα τὴν καταγωγὴν του ἤθελεν εἶπει τις ὅτι ἡ τοῦ κλίματος μόνον ἐνέργεια εἶχε δώσει εἰς τὴν ἐπιδερμίδα τὸ χαλκοῦν χρῶμά της.

Ἡ μήτηρ τῆς Ἀβιγαίλης ἀπέθανε σχεδὸν ἅμα ἡμεῖς ἀφίχθημεν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Κ. Δὲ Καμπᾶς, ὁ δὲ πατὴρ μου ὅστις ἀνέκαθεν ἐνδιεφέρετο περὶ αὐτῆς τῆς γυναικὸς, παρεκάλεσε τὸν Κ. Δὲ Καμπᾶς νὰ μοὶ παραχωρήσῃ τὸ νήπιον τοῦθ' ὅπερ καὶ ἐπέτυχε. Βαθυμυδὸν τοσαύτην ἔλαβον πρὸς αὐτὸ συμπάθειαν ὥστε ὁ Κ. Δὲ Καμπᾶς ἐξήρρεσεν αὐτὸ ἐκ τῶν ἐργασιῶν τῶν ἄλλων δούλων, ἐνῷ πρότερον εἶχεν ὀρκισθῇ ὅτι ἤθελεν ἐπιβάλλει αὐτῷ τὰς ἐπιπονωτέρας ἐργασίας.

Ὁ Λεοπόλδος, ὁ υἱὸς τοῦ Κ. Δὲ Καμπᾶς, διέτριβεν ἐν Γαλλίᾳ ὅτε ταῦτα πάντα συνέβησαν, ἐνθα καὶ διέμεινε ἀπὸ μακρὸν χρόνον, ἐπανελθὼν τὸ 1820, ὅτε, χάρις εἰς τοὺς ἀγῶνας τοῦ πατρὸς μου ἡ κατοικία εἶχε λάβει δραστηριότητα αἵσιον προαγγέλλουσαν μέλλον. Ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς ἀφίξεως τοῦ Λεοπόλδου, αἱ περὶ συνοικεσίου συμφωνίαι ἐκλείσθησαν μετὰ τοῦ πατρὸς του καὶ τοῦ ἐμοῦ, καὶ δεκατετραετὴς μόλις ἐνυμφεύθη μετὰ τοῦ νέου Δὲ Καμπᾶς.

Ἡ Ἀβιγαίλη ἦτο τότε δεκαετής, παρετήρησα δὲ ὅτι ὁ σύζυγός μου πύχαρισταίτο ὅτι ἐγὼ ἐπροστάτευον τὴν μικρὰν ἐκείνην δούλην. Ἀλλ' ὅτε μιᾶ τῶν ἡμερῶν ἐζήτησα παρὰ τοῦ Κ. Δὲ Καμπᾶς τὴν ἐλευθερίαν τῆς προσατευομένης μου, ὁ Λεοπόλδος αὐτὸς ἠναντιώθη εἰς τοῦτο ἀλλὰ διὰ τοιούτων ἐλλόγων προράσεων ὥστε καὶ ἐγὼ ἡ ἰδία παρητήθη τῆς ἀπαιτήσεώς μου. Τί ἤθελε καταστῇ ἡ παιδίσκη ἐκείνη ἂν ἐδίδον αὐτῇ τὴν ἐλευθερίαν της ; Ἦθελον ἀναγκάζομαι νὰ τὴν διατηρῶ χωρὶς νὰ ἔχω οὐδεμίαν ἰσχὺν ἐπ' αὐτῆς.

Μετὰ τινὰ ἔτη, κατὰ τὴν ἐπέτειον ἡμέραν τῶν γενεθλίων μου, ἐπανελάβον τὴν πρότασιν· ἀλλὰ καὶ αὐτὴς ἀπερρίφθη ἀλλὰ διὰ οὐσιωδестέρων λόγων.

Ὅτε ἡ Ἀβιγαίλη ἔφθασεν εἰς τὸ δέκατον τέταρτον αὐτῆς ἔαρ, ἦτον μία ἐκ τῶν ὡραιωτέρων κρεολῶν τῆς Ἀγίας Λουκίας, ὁ δὲ σύζυγός μου μοὶ ἀπέδειξε τρανῶς ὅτι ἐὰν ἡ νεᾶνις αὕτη ἡλευθεροῦτο ἤθελεν ἀναγκασθῇ νὰ καταφύγῃ εἰς αἰσχρὰ μέσα ὅπως διατηρήσῃ ἑαυτήν. Ἡ δευτέρα αὕτη ἀποποίησις μοὶ ἐφάνη εὐλογιωτέρα καὶ τοὶ ἐβόλεπον ὅχι ἄνευ ἐκπλήξεως ὅτι ὁ σύζυγός μου ἐνδιεφέρετο μᾶλλον ἐμοῦ ὑπὲρ τῆς νεάνιδος ἐκείνης.

Μετὰ παρέλευσιν ὀλίγων ἐτῶν, ἀπέθανε δυστυχῶς ὁ πατὴρ μου, ἐπειδὴ δὲ ὁ Κ. Δὲ Καμπᾶς εἶχε παραιτηθῇ πλέον τῆς διευθύνσεως τῶν ἐργασιῶν, ὁ Λεοπόλδος φυσικῶ τῷ λόγῳ ἐτέθη ἄμεσος διευθυντὴς τῆς κατοικίας. Τὸ συμβᾶν τοῦτο ἔδωκε ὅλως διάφορον φάσιν εἰς τὸν βίον ὃν μετὰ τοῦ συζύγου μου διήγομεν.

Ὁ Λεοπόλδος κωλυόμενος ὑπὸ τῶν ὑποθέσεων, ὀλίγας μόνον μοι ἀφιέρωνε στιγμὰς καὶ πολλάκις ἐστενοχωρούμην εὐρισκόμενη μετὰ τοῦ πατρὸς του ὅστις ἤθελε νὰ ἀνανεώσῃ μετ' ἐμοῦ τὰς φιλονεικίας αἰτίνες ἐλάβανον χώραν μετὰ αὐτοῦ καὶ τοῦ πατρὸς μου, καὶ ὅστις τόσῳ μᾶλλον ἐξήπτετο καθ' ὅσον ἐγὼ δὲν τῷ ἀντέλεγον.

Περὶ τὸ 1830 τὰ παρὰ τῆς ἀγγλικῆς κυβερνήσεως ληφθέντα μέτρα πρὸς κατάργησιν τῆς δουλείας κατέστησαν βαθμηδὸν ἐπικινδυνώδεστερα· ἤδη ὁ φανατισμὸς τῶν καταργητῶν (ἐπιτρέφατέ μοι νὰ μεταχειρισθῶ τὴν λέξιν ταύτην ἣν δικαιοῦσιν αἱ βδελυραὶ σκευωρίαι τῶν ἀνθρώπων ἐκείνων ὧν τινες οἰστρηλατοῦντο ἴσως ὑπὸ εὐγενοῦς τινος ιδέας, ἀλλ' ὧν τὸ μείζον μέρος ὠθεῖτο ὑπὸ χαμαιζήλου αἰσθήματος ἀπλήστου κερδοσκοπίας)· ἤδη λέγω ὁ φανατισμὸς τῶν καταργητῶν εἶχεν ὀργανίσει ὑποκώφως παρὰ-δοξόν τι σύστημα προκαταρκτικῆς χειραφετήσεως.

ὑπῆρχεν ἐν Ἀγίᾳ Λουκίᾳ, εἰδὸς τι δικαστηρίου ὅπερ ἀπεκάλουν δικαστήριον τοῦ ναυαρχείου· ἔρχει δὲ δούλος τις νὰ διαμαρτυρηθῇ ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου τούτου κατὰ τῆς ὁμότητος τοῦ κυρίου του, ἔρχει ἡ διαμαρτύρησις του αὕτη νὰ ὑποστηριχθῇ διὰ τῆς μαρτυρίας ἄλλων τινῶν δούλων, ὅπως ἡ χειραφέτησις του κηρυχθῇ, καταδικάζομένου τοῦ κυρίου. Ἐκεῖνο ὅμως ὅπερ θὰ σᾶς φανῇ μᾶλλον περίεργον, εἶναι τὸ ἐκ πενήτηντα λιρῶν δῶρον ὅπερ ἐδί-δετο εἰς τὸ δικαστήριον ἐκεῖνο ἀντὶ ἐκάστου ἐλευθερου-μένου παρ' αὐτοῦ δούλου. Προσθέσατε τῶρα τὸ χαμερπὲς τοῦτο ὑλικὸν συμφέρον εἰς τὸ τυφλὸν ἐκεῖνο καθ' ἡμῶν πάθος καὶ θέλετε ἐννοήσῃ ὅτι τοῦ λοιποῦ εἴχομεν ἀφεθῇ εἰς τὴν διάκρισιν τῶν δούλων μας, καὶ τόσον εἶναι ἀληθές, ὥστε εἶδομεν πολλάκις εἰς ἓν μόνον ἐργοστάσιον δώδεκα ἢ δεκαπέντε δούλους ἀποκτώντας δι' ἀμοιβαίας ἀρωγῆς τὴν ἐλευθερίαν των, τῶν μὲν ψευδῶς διαμαρτυρουμένων, τῶν δὲ ψευδῶς μαρτυρούντων ὑπὲρ τῶν πρώτων. Εἰς τοιοῦτον βαθμὸν εἶχε φθάσει τὸ καθ' ἡμῶν μῖσος τοῦ δικαστηρίου ἐκείνου, ὥστε οὐδὲ ὁ λόγος, οὐδὲ ὁ ὅρκος τοῦ ἐντιμωτέρου ἀποίκου, οὐδὲ ἡ ψηλαφητὴ τῶν γεγονότων ἀλήθεια, ἰσχυρὸν κατὰ τῆς κατηγορίας τοῦ ἀθλιεστέρου δούλου. Τὸ μόνον μέσον ὅπερ ἐναπολείπετο εἰς τοὺς ἀποί-κους ὅπως ὑπερασπίσωσι τὰ συμφέροντά των ἦτο νὰ δια-κόψουν τὰς ἐργασίας ὅπως ματαιώσωσι τὰς ἐνεργείας τῶν καταργητῶν οἵτινες εἰσέδουν εἰς ὅλα τὰ ἐργοστάσια ὅπως παρακινῶσι τοὺς δούλους εἰς τὸ ψεῦδος καὶ τὴν συκο-φαντίαν.

Ἰδοὺ, κύριε, καὶ σᾶς τὸ ὁμνῶ εἰς τὴν τιμὴν μου, διὰ τίνων μέσων ἡ Ἀγγλίς ἐνεργεῖ τὴν χειραφέτησιν ταύτην, ἰδοὺ διὰ τίνος ἠθικῆς καὶ θρησκευτικῆς μορφώσεως παρ-σκευάζει τοὺς μαύρους τῶν ἀποικιῶν τούτων, ὅπως κατα-στῶσιν ἄξιοι τῆς ἐλευθερίας. Χάρις εἰς τὴν καλοκαγαθίαν

καὶ εἰς τὴν ἐπιτήρησιν τοῦ συζύγου μου, ἡ κατοικία μας εἶχεν ὑπεκρύψει τὸ σύστημα τοῦτο τῆς νομίμου δεκατί-σεως καὶ ἤδη ἤμεθα περὶ τὸ 1832 ὅτε ὁ Κ. Βελμὸτ ἐνε-φανίσθη εἰς Ἀγίαν Λουκίαν.

Ὁ σὺρ Ἐδουάρδος ἦτον ἀνὴρ διακεκριμένος, ἀνὴρ τοῦ κόσμου, καὶ ὅστις ἐκεῖ, ὡς ἐνταῦθα, ἐκρυπτε τὰ σχέδιά του ὑπὸ ἀπατηλὰς καὶ ἐπιπολαίους σχεδὸν ἐπιφανείας. Εἶχε συστατικὰς ἐπιστολάς πρὸς τὸν πένθερόν μου Κ. Δὲ Καμ-πᾶς ὅστις καὶ τὸν ὑπεδέχθη μετὰ προθυμίας ὅσῳ μᾶλλον ἐγὼ ἀπεστρεφόμεν τοὺς Ἀγγλοὺς γενικῶς· ἄλλως τε ὁ Κ. Βελμὸτ μοι ἐνέπνευσεν ἀπ' ἀρχῆς εἰδὸς τι ὀρμεμφύτου ἀποστροφῆς.

Καθ' ἣν στιγμὴν σᾶς ὁμιλῶ, κύριε, εἶμαι εἰκοσιεξαετής· εἰς τὰς ἀποικίας μας, ὁ βίος ἀρχίζει τόσον ἐνώρως, ὥστε ἤδη εἶμαι γραῖα· ἀλλὰ πρὸ ἑξ' ἐτῶν ἐφημιζόμεν ὡς ὠραία, καὶ ἤμην ἀληθῶς ὠραία.

Ἡ κυρία Δὲ Καμπᾶς προσέφερε τὴν μικρὰν ταύτην ἀπο-λογίαν μετὰ τοῦ εἰλικρινοῦς ἐκείνου καὶ καταπειστικοῦ ἤθους ὅπερ ἀφήρει πᾶσαν ιδέαν οἰήσεως ἢ φιλαρεσκείας.

Ὁ Κλεμανσὼ ἠτοιμάζετο ν' ἀπαντήσῃ διὰ τῆς εἰς τοιαύτας περιστάσεις ἀναγκίας φιλοφρονήσεως, ὅτε ἡ κυ-ρία Δὲ Καμπᾶς ἐπανέλαβε μειδιῶσα.

— Ναί, κύριε, ἤμην ὠραία, καὶ θὰ εἰπῆτε ὅτι εἰσέτι εἶ-μι τοιαύτη, καὶ ὅμως τοῦτο κατ' οὐδὲν συνήργησεν εἰς τὴν δυστυχίαν μου διότι καὶ δυσειδεστάτῃ ἂν ἤμην, ὁ Κ. Βελμὸτ ἤθελε πάλιν θέσει εἰς πρᾶξιν τὴν τρομερὰν κω-μωδίαν του· ἀλλὰ τί νὰ σᾶς εἰπῶ; ἡ γυναικεία φιλοδοξία μου μ' ἐδουκάλισεν ἐπὶ μικρὸν ὅτι ἡ ὠριότης μου μόνη ἦτο τὸ ἐλατήριον τῶν πράξεων τοῦ σὺρ Ἐδουάρδου, καὶ μόνον ἀφοῦ τὸν ἀνεῦρον ἐνταῦθα ἐπίσθην ὅτι ὅλα τὰ δια-θήματά του ἐπήγαζον ἐκ διεφθαρμένης ψυχῆς ὀδηγουμένης ὑπὸ σκοπῶν ἀπαθῶς προσχεδιασμένων.

Ἡ κυρία Δὲ Καμπᾶς ἔστη ἐπὶ τινος στιγμᾶς ὡς ἂν αἱ ἀναμνήσεις τῆς δὲν παρουσιαζόντο μετὰ τῆς αὐτῆς εὐκρι-νείας καὶ ταχύτητος, εἴτα ἐπανέλαβε:

— Βλέπετε, κύριε, ὅτι διαζῶ νὰ ἐξακολουθήσω, διότι ἀναγκάζομαι νὰ σᾶς ἐξομολογηθῶ πρᾶγμα ὅπερ ποτὲ δὲν εἶναι ἀδιάφορον πρὸς μίαν γυναῖκα διότι ἐν τοιαύτῃ πε-ριπτώσει θεωρεῖται ἢ ἔνοχος ἢ γελοία. Ὁφείλω ὅμως νὰ νὰ σᾶς εἰπῶ μετὰ τῆς μεγαλειτέρας ὑπερηφανείας καὶ ταπεινώσεως συνάμα ὅτι ὑπῆρξα γελοία μόνον καὶ ὄχι ἔνοχος. Ὁ Κ. Βελμὸτ ἐδείχθη πρὸς με ἐρωτόληπτος ἐγὼ δὲ τὸ ἐπίστευσα· διότι ἐάν θέλητε νὰ ἀποδώσετε εἰς τὸν Κ. Βελμὸτ τὸ ἀνῆκον αὐτῷ δίκαιον, ὀφείλετε νὰ ὁμολο-γήσητε μετ' ἐμοῦ ὅτι ὁ σὺρ Ἐδουάρδος γινώσκει κάλλιστα νὰ κολακεύῃ τὰς ἐπιθυμίας μίαν γυναῖκα καὶ χωρὶς αὕτη νὰ τὸν ἀγαπᾷ, δὲν δύναται ὅμως καὶ νὰ μὴ τὸν θεωρῇ ὡς ἀξέραστον.

Ἴδού τί μοι συνέβη, κύριε, ἰδού διατί δὲν ἀντέστην εἰς τὴν οἰκειότητα μεθ' ἧς ὁ πενθερός μου ἐπετρέφατο τὴν εἰς τὴν οἰκίαν μας εἰσοδὸν τοῦ Κ. Βελμότ.

Ἐν τούτοις, τὸ ἐπικατάρατον σύστημα τῆς μεμφιμοιρίας καὶ τῆς συκοφαντίας ὅπερ μέχρι τινος καιροῦ εἶχε φεισθῇ τῆς κατοικίας μας, ἤρχιζεν ἤδη νὰ εἰσδύῃ εἰς τὰ ἐργαστάσιά μας χωρὶς οὐδεὶς ἐξ ἡμῶν νὰ παρατηρήσῃ ὅτι ὁ πρὸς τὴν ἐλευθερίαν ἔρωσ τῶν δούλων μας ἔλαθε γέννησιν ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς ἀφίξεώς τοῦ σὴρ Ἐδουάρδου. Ὡς ἐννοεῖτε, ὁ σύζυγός μου ἐπτοεῖτο ὑπὸ τῆς ἀπειθείας ἧτις διεδίδετο παρὰ τοῖς μαύροις, καὶ ὅταν οὗτοι προήγαγον κατ' αὐτοῦ κατηγορίας ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου τοῦ ναυαρχείου, διετέλει ἀπὼν ἐπὶ πολλάς ἡμέρας. Σημειώσατε, κύριε, ὅτι σὰς διηγοῦμαι τὰ συμβεβηκότα ταῦτα ὅπως τὰ εἶδον καὶ ὄχι ὅπως μετὰ καιρὸν τὰ ἤκουσα.

Μετὰ τῶν ἡμερῶν, ἐνῶ ὁ σύζυγός μου ἦτον ἀπὼν ἕνεκα τῆς δεκάτης ἢ δωδεκάτης κατ' αὐτοῦ διαμαρτυρήσεως, ὁ Κ. Βελμότ ἐτόλμησε νὰ μετατρέψῃ τὸν ἔρωτα, ὅστις μέχρι τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἔμενε περιορισμένος ἐντὸς τῶν ὁρίων τοῦ σεβασμοῦ καὶ τοῦ καθήκοντος, εἰς ἀπαίτησιν, καὶ νὰ μοὶ ἀπευθύνῃ προτάσεις ὧν ὁ κύριος σκοπὸς δὲν ὑπεξέφυγε τὴν ὀξύδερκεάν μου.

Ἡ μεταβολὴ αὕτη ὑπῆρξεν αἰφνήδιος, ἀγνοῶ δὲ ἂν ποτὲ ἄνθρωπος ἠδυνήθη νὰ μετατρέψῃ τοιοῦτοτρόπως καὶ ἐν μιᾷ στιγμῇ, τὸ βχθύτερον σέβας εἰς ἀναιδεστέραν ἐξομολόγησιν καὶ αὐθαδεστέραν ἀπαίτησιν.

Ἡ ἀναίδεια τοῦ σὴρ Ἐδουάρδου ἔφθασεν εἰς τοιοῦτον βαθμὸν, ὥστε δὲν ἔλαθα, οὕτως εἰπεῖν, καιρὸν νὰ μετανοήσω διὰ τὴν φιλαρέσκειν καὶ τὴν ἀεροφοροσύνην μου ἧτις ὑπηγόρευσε τοὺς σκοπούς του, καὶ χωρὶς νὰ τῷ ἀποδείξω τὸ γελοῖον τῶν ἀπαιτήσεών του, ἢ νὰ τῷ ἀναμνήσω τὰ καθήκοντά μου, τὸν διέταξα νὰ ἐγκαταλείψῃ αὐθωρεὶ τὸν οἶκόν μου ὡς ὁ ἔσχατος τῶν ἀθλίων. Ἦθελεν εἰπεῖ τίς ὅτι εἶχε προῖδει καὶ ἐπιζητήσῃ σχεδὸν τὸ ἀποτέλεσμα τοῦτο· διότι εἰς τὴν διαταγὴν μου ταύτην ἀντέταξεν ἀπάντησιν ἣν σήμερον ἐννοῶ ὅτι εἶχε προσχεδιασμένην ὅπως τὸ ἀποτέλεσμα ἀποβῇ ἀλάνθαστον.

«— Ὑγιαίνετε, κυρία, μοὶ εἶπεν· ψευδεῖς πληροφορίες με ἐξηπάτησαν ὅτε σὰς ἐταλάνιζον διὰ τὴν δυστυχίαν σας· μοὶ ἔλεγον ὅτι ὁ Κ. Δὲ Καμπᾶς, ὁ σύζυγός σας, ἐξήτει εἰς ἀθέριτον ἔρωτα παρηγορίαν διὰ τὰς ὑμετέρας ἐρωτοτροπίας· ἐνόμισα ὅτι ἀπετεινόμενην πρὸς μίαν ἐρωτότροπον, ἀλλὰ βλέπω ὅτι ἀπετάνθη πρὸς γυναῖκα ἀγνοοῦσαν τὴν δυστυχίαν της».

Οἱ λόγοι οὗτοι προσεφέρθησαν μετ' ἐντελοῦς ἀπελπισίας ὕψους καὶ μμικῆς συγκινήσεως. Καίτοι ὠργισμένη, οἱ αἰνιγματώδεις οὗτοι λόγοι διήλθον ὡς ἀπαίσεις λάμψεις τὴν καρδίαν μου.

Ἀποσυρθέντος τοῦ Κ. Βελμότ, ἐμπαθὲς περιέργεια διεδέχθη τὴν ἀγανάκτησίν μου· διότι εἰς τοὺς ἀμφιβόλους ἐκείνους λόγους ὑπῆρχε πᾶν ὅ,τι δύναται νὰ κλυδωνίσῃ τὴν ψυχὴν μιᾶς γυναικὸς καὶ νὰ τὴν ῥίψῃ εἰς τὴν πυρετώδη ἐκείνην ἀγωνίαν, καθ' ἣν οὐδὲν βλέπει ὑπὸ τὴν ἀληθῆ του ἐποψίν, καθ' ἣν οὐδὲν ἀκούει ὑπὸ τὴν πραγματικὴν του ἐννοίαν.

Μ' ἐσυκοφάντουν, δηλαδὴ μ' ἐθεώρουν γυναῖκα ἧς αἱ ἐρωτοτροπίαι ἐπέτρεπον εἰς τὸν τυχόντα νὰ μοὶ ἀπευθύνῃ τὰς βδελυροτέρας προτάσεις, ἐνῶ ὁ σύζυγός μου ἐπαρηγορεῖτο διὰ τὴν ἐπιπολαιότητά μου ταύτην δι' ἔρωτος ἀνόμου. Ἔστρεψα πανταχόσε τὴν προσοχήν μου ὅπως ἀνακαλύψω τὴν πηγὴν τῶν τοιούτων λόγων, ἀλλὰ πλεῖσται ἡμέραι παρῆλθον χωρὶς νὰ δυνηθῶ νὰ ἐπιστήσω τὰς ὑπονοίας μου ἐφ' οὐδενός. Μετ' οὐ πολὺ συμβεβηκός τι με διεφώτισε.

Πρωτῶν τινα καθ' ἣν ἐπρογευματίζαμεν μετὰ τοῦ συζύγου μου καὶ τοῦ πενθεροῦ μου, μᾶς ἐπεδόθη ἐκ νέου κλήσις τοῦ δικαστηρίου τοῦ ναυαρχείου, ἡ δὲ κλήσις αὕτη ἦν ἐν ὀνόματι τῆς Ἀβιγαίλης.

Εἰς τὸ ὄνομα τοῦτο ἡ ὁργὴ δὲν ἀνεράνη κατὰ τὸ σύνθημας ἐπὶ τοῦ προσώπου τοῦ συζύγου μου· τὸν ναντίον τοιαύτη θλίψις καὶ συγκίνησις ἐξωγραφήθη ἐπ' αὐτοῦ, ὥστε ἀνέκραξεν ὡς ἀκουσίως:

«— Ἡ Ἀβιγαίλη! ἐκείνη... Εἶναι ἀδύνατον! κἄποιος ἐπιβουλεύεται ἐνταῦθα τὰ εἰλικρινέστερα αἰσθήματα.

Δὲν ἐπρόσεξα εἰς τὸν συμπερασμὸν τοῦ Λεοπόλδου, ἀλλ' ἡ λύπη του, ἡ συγκίνησις του, ἡ λέξις ἐκείνη αἰσθήματα δι' ἧς ἀπεκάλει τὴν πρὸς τὸν κύριον πίστιν τοῦ δούλου, πάντα ταῦτα με προσέβαλλον ὡς αἰφνήδιόν τι φῶς, ἐν μιᾷ δὲ στιγμῇ εἶδον ἐξαφανιζομένην ἐνώπιόν μου, τὴν Ἀβιγαίλην τὴν νεωτέραν καὶ ὠραιοτέραν ἐμοῦ· τὴν Ἀβιγαίλην εἰς ἣν ἡ τυφλὴ προστασία μου ἐδωρήσατο ἀνατροπὴν θέτουσαν αὐτὴν ὑπεράνω πασῶν τῶν τῆς τάξεώς της γυναικῶν· τὴν Ἀβιγαίλην ἣν ἡ ἄφρων γενναιοδωρία μου ἤρεσκετο νὰ κοσμήῃ κάλλιον ἐμοῦ, εἶπον δὲ καθ' ἐξυτὴν:

— Ἴδού τὸ ἀντικείμενον τοῦ αἰσχροῦ ἔρωτος ὃν μοὶ ἐπρόδωσαν.

Ὁ σύζυγός μου εἶχεν ἐγκαταλείψει τὴν τράπεζαν, διότι ὁ πατήρ του, Κ. Δὲ Καμπᾶς ὀργισθεὶς κατὰ τῆς Ἀβιγαίλης ὑπεσχέθη νὰ τὴν τιμωρήσῃ ὁ δὲ σύζυγός μου ὠχρίασεν εἰς τοὺς λόγους τούτους. Τελευταῖον ἔμεινα μόνη καὶ βεβαία περὶ τῆς ἐνοχῆς τοῦ Λεοπόλδου.

Πνεῦμα ὡς τὸ ἐμὸν, κύριε, δὲν σταματᾷ εὐκόλως εἰς τὴν ὁδὸν εἰς ἣν μετὰ τοσαύτης ὁρμῆς εἰσῆλθε· ὁ αἰσχρὸς ἐκεῖνος ἔρωσ περὶ τοῦ ὁποίου δὲν ἀμφίβαλλον κατέστη μετ' οὐ πολὺ ἡ ἐξήγησις τῶν συκοφαντιῶν ὧν ὑπῆρξα τὸ ἀντικείμενον.

Υπάρχουν σύζυγοι ὀλίγον ζήλωται τῆς τιμῆς των καὶ οἵτινες ὑποκρίνονται τόσον ἐπιτηδεύωσιν τὸν σὺντρονον, ὥστε αὐτοὶ οἱ ἴδιοι διεγείρουσι ἐν τῇ κοινωνίᾳ ὑπόνοιαν ἐπὶ τῆς διαγωγῆς τῶν συζύγων των ὅπως δικαιώσωσι μετὰ ταῦτα τὰς αἰσχυρὰς πράξεις των καὶ ἀθωωθῶσιν ἐνώπιον τοῦ γενικοῦ φόγου. Ἐνόμισα ὅτι ἡ πράξις τοῦ Λεοπόλδου ἦτο τόσῳ βδελυρὰ ὥστε δὲν ἠδύνατο νὰ δικαιώσῃ αὐτὴν εἰμὴ διὰ βδελυρωτέρου ἔτι τρόπου.

Ἄγνοῦν μέχρι τίνος θὰ μὲ νομίσῃτε παράφροναν, ἀλλὰ μόλις παρελθούσης μιᾶς ὥρας ἡ ὑπόνοια αὕτη κατέστη ἐν ἐμοὶ πεποιθήσις ἣν ἐπὶ τῆς ζωῆς μου αὐτῆς ἤθελον ἐγγυηθῇ.

Ἀπλὴ σύμπτωσης ἄρα ἦτον ὁ τῶν ἐπακολουθησασῶν περιστάσεων συνδυασμός, ἡ ἡ προπαρκαυκάσασα αὐτὰς χεὶρ προσίδεν τὴν συνδρομὴν των ὅπως μὲ εἴπωσι ὅσον τάχιον εἰς τὸ χάος; Τοῦτο μόνον δὲν δύναμαι νὰ ἐξηγήσω καὶ ὁμῶς τοῦτο μοὶ συνέβη.

Υμεῖς, κύριε, θέλετε κρίνει.

Ἡ φωνὴ τῆς κυρίας Δὲ Καμπᾶς συνεκινήθη αὕτη ἡ ἰδίᾳ ἐφαίνετο ἐξαπτομένη καθ' ὅσον αἱ ἀναμνήσεις τοῦ παρελθόντος ἀνεφύπνιζον ἐν τῇ ψυχῇ της τὰ πάθη ἀπερ' ἄλλοτε τὴν εἶχον κλυδωνίσει· ὅθεν κατὰ τὴν βραχεῖαν διακοπὴν ἥτις ἐπῆλθε εἰς τὴν διήγησιν τῆς κυρίας Δὲ Καμπᾶς, ὁ Κλεμανσὼ εἰπὼν αὐτῇ:

— Κυρία, προσέξατε, μοὶ ἐφάνη νὰ ἤκουσα μικρὸν τινα θόρυβον ὀπισθέν μου· αὕτη ἀπάντησις μετὰ ζωηρότητος.

— Δὲν εἶναι τίποτε· τὰ φύλλα τῆς βανανέας ταράσσονται ὑπὸ τοῦ ἀνέμου.

Εἵτα ἐπανελάβε μετὰ σταθερότητος ὅλως διαφόρου τοῦ νωχελοῦς ὅρους δι' οὗ ὠμίλει συνήθως.

— Ναί, κύριε, ἰδῆτε πῶς αἱ περιστάσεις συνησπίσθησαν ὅπως μὲ ἐξαπατήσωσι. Μία ὥρα δὲν εἶχε παρέλθει καὶ ὁ Λεοπόλδος ἐπανελθὼν πλησίον μου τὸ πρόσωπον ἱλαρὸν καὶ ἀκτινοβόλον ὑπὸ χαρᾶς, μοὶ εἶπε μὲ ἥθος ἀνθρώπου ὅστις ἐκέρδησε νίκην εἰς ἣν μεγάλως ἐνδιεφέρετο ἡ καρδίᾳ του:

— Πρὸ ὀλίγου εἶδον τὴν Ἀβιγαίλην καὶ τῇ ὠμίλησα· ἀποσύρει τὴν διαμαρτύρησιν ἥτις ἐπρόκειτο νὰ τῇ δωρῇ τὴν ἐλευθερίαν της· θὰ μείνῃ μεθ' ἡμῶν.

Ἡτένισα τὸν σύζυγόν μου μετὰ τῆς σιωπηλῆς ἐκείνης ἐκπλήξεως μεθ' ἧς ἤθελον τὸν ἀτενίσαι ἂν μοὶ ἔλεγε ῥητῶς:

— Ἐπέτυχον, καὶ ἡ ἐρωμένη μου θὰ μείνῃ εἰς τὴν οἰκίαν.

Ἐάν εἶχον ἀμφιβολίαν τινὰ ἐπὶ τῆς ἀθεμίτου αὐτῆς σχέσεως, ἴσως ἤθελον ὁμιλήσῃ κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν ἴσως ἀπειλῇ, παράπονον, ἐπίπληξιν τις, ἤθελε προκαλέσῃ ἐξηγήσῃν τινα μεταξὺ ἐμοῦ καὶ τοῦ συζύγου μου ἡ δὲ ἐξηγήσις αὕτη ἤθελε προλάβῃ ἴσως τοσαῦτα δεινὰ· ἀλλ'

ἡ προδοσία τοῦ Λεοπόλδου ἦτο δι' ἐμὲ ἡλίου φαεινότερα, ἡ δὲ αὐθάδης ἐκείνη ἱλαρότης του μοὶ ἐφάνη ὡς ἡ ἐσχάτη κατ' ἐμοῦ ὕβρις. Σκοτιδινιάσις τις μοὶ ἐπῆλθε καὶ φοβηθεῖσα μὴ προδοθῶ ἐξῆλθον καὶ ἐκλείσθην ἐν τῷ δωματίῳ μου.

Ἀναμφιβόλως ὁ Λεοπόλδος οὐδὲν ἠνώησεν ἐκ τῆς ἐξόδου μου· ἴσως δὲν προσήλωσε καὶ τὸ βλέμμα του ἐπὶ τῶν ἀπλανῶν βλεμμάτων μου· ἀλλ' ἐγὼ ἔμεινα μίαν ὥραν εἰσέτι μεμονωμένη καθ' ἣν ἔλαβον τὴν σκληρὰν ἀπόφασιν νὰ σιγήσω καὶ νὰ ἐτοιμάσω ἐν τῷ σκότει τὴν λάμψιν ἣν ἤθελον νὰ δώσω εἰς τὴν δυστυχίαν μου. Ἡμῖν ζήλοτυπος, κύριε, καὶ ζυλότυπος πρὸς τὴν δούλην μου.

Ὅποιαν καὶ ἂν αἰσθανώμεθα συμπάθειαν πρὸς τὰ πλάσματα ταῦτα, ὑπάρχει τοσαύτη διαφορὰ μετὰ τῶν ἡμῶν καὶ αὐτῶν, ὥστε πολλάκις ἠνώησα διατὶ πολλὰι γυναῖκες δαίκνυνται μακρόθυμοι εἰς τὰς πρὸς τῇ ἀναίσθητᾳ ἐκείνᾳ ὄντα ἀδυναμίας τῶν συζύγων των· κρίνατε λοιπὸν εἰς ὁποῖον βαθμὸν ἐφθασεν ἡ κατὰ τοῦ Λεοπόλδου ἀγανάκτησις μου ὅταν εἶδον ἐμαυτὴν ταπεινωμένην τοσοῦτον ὥστε νὰ ζήλοτυπῶ μίαν δούλην.

Ἐγνώριζον ὅτι ὁ Λεοπόλδος δὲν ἠδύνατο νὰ θυσιάσῃ ὑπὲρ αὐτῆς ὅπως ἤθελε πράξῃ ἴσως ὑπὲρ μιᾶς γυναικὸς τοῦ κόσμου, ἤξευρον ὅτι τοιαύτη ἐρωμένη δὲν ἤθελεν εἶχει ποτὲ ἐν τῇ οἰκίᾳ μου τὴν ἀναιδῆ ἐκείνην οἰκειότητα ἥτις παρακολουθεῖ τοιαύτας σχέσεις, ἐξυβρίζουσα τὴν νόμιμον σύζυγον μέχρι αὐτοῦ τοῦ ἀσύλου τῆς οἰκίας· ἀλλ' ἡ Ἀβιγαίλη ἦτον ὡραία, ἦτον ἀξία βασιλικοῦ ἐρωτος, καίτοι δὲ δούλη, ἔβλεπον ὁμῶς μετὰ ταπεινώσεως ὅτι αὕτη ἡ θέσις της προεκάλει, ἂν ὅχι τὸν ἐρωτα, τοῦλάχιστον τὰς ἐπιθυμίας ἐνὸς ἀνδρός.

Μειδισαίτε, κύριε· νομίζετε ὅτι ἡ ζυλοτυπία τῶν παρελθόντων χρόνων καταδιδρώσκει ἀκόμη τὴν καρδίαν μου· ἀπατάσθε ὁμῶς· ἡ Ἀβιγαίλη ἀπέθανεν· δὲν ἔχω ἄλλο δικαίωμα εἰμὴ νὰ τὴν οἰκτείρω καὶ νὰ κλαίω ἐπὶ τῆς ἀπάτης μου· ἀλλ' ἐάν τὴν ἐβλέπατε ἠθέλατε παραδεχθῆναι ὅτι ἡ ζυλοτυπία μου δὲν ἦτο τόσῳ παράλογος ὅσω φαντάζεσθε. Ἡ Ἀβιγαίλη ἦτο θυγάτηρ κρεολοῦ καὶ λευκοῦ, ὡς σὰς προεῖπον, ἡ δὲ χραιὰ αὐτῆς οὐδὲ τὴν ἐλαχίστην ὑπόνοιαν παρεῖχεν ὅτι Ἀφρικανὸν αἷμα ἔρρεεν εἰς τὰς φλέβας της· ἐάν δὲ χαρακτηριστικὰ τινα τῆς μαύρης φυλῆς ἔμενον ἐντετυπωμένα ἐπὶ τοῦ προσώπου της, ταῦτα ἔτι μᾶλλον τὴν καθωράϊζον, διότι τῇ ἐδίδον τὴν ζωηρὰν ἐκείνην ἐκφρασιν ἥτις εἶναι ἰδίᾳ εἰς τοὺς νέγρους.

Δὲν δύνασθε ποτὲ νὰ λάβητε ἰδέαν τῶν μεγάλων ἐκείνων ὀφθαλμῶν της οἵτινες εἰς τὴν ἐλαχίστην συγκίνησιν ἐκαλύπτοντο ὑπὸ ὑγρᾶς τινος σκέπης, ἥτις καθίστα τὰς ἀκτίνας των λαμπροτέρας, ὡς τὰς τοῦ ἡλίου διερχομένας διὰ μέσου λεπτῆς πάχνης. Οἱ θησαυροὶ τῆς ὕψηλότητος δὲν ἠδύναντο ποτὲ νὰ ἀποτελέσωσι περιδέραιον ἐκ μαργαριτῶν